Belgisch-Nederlands Boekbandengenootschap

nieuwsbrief · nr. 14 · november 2023

Beste leden,

Volgend jaar bestaat het Belgisch-Nederlands Boekbandengenootschap veertig jaar! De eerste festiviteiten rond het **40-jarig bestaan** van het genootschap worden opgetuigd, met als klap op de vuurpijl in het najaar van 2024 het **congres**: *40 jaar Belgisch-Nederlands Boekbandengenootschap - nieuwe perspectieven op een rijk verleden*. Hier zal in onze volgende nieuwsbrief uitgebreid bij worden stilgestaan.

We zijn erg opgelucht mee te kunnen delen dat onze secretaris **Astrid Beckers** weer toegang heeft gekregen tot **E-codices**. Astrid's IP-adres was kortstondig geblokkeerd door de website, nadat haar computer was geoormerkt als "onbetrouwbaar". Zij kreeg deze kwalificatie omdat ze maar liefst een half miljoen keer had geklikt op de online boekendatabase. Dat **E-codices** hier niet met een DDoS-aanval te maken had, maar met een ijverige onderzoeker die voor een artikel op zoek was naar hergebruikte boekbandonderdelen, drong pas in tweede instantie tot de websitebeheerders door.

In deze nieuwsbrief blikken wij kort terug op twee geslaagde bijeenkomsten: de excursie aan het **Kruisherenklooster Sint Agatha** en ons dubbelbezoek aan **Museum Plantin-Moretus** en de **Collectie Kerssens** in Antwerpen. Op onze website staan de volledige verslagen en veel mooie foto's (een format waarmee we vanaf nu vaker gaan werken). Behalve deze twee bijzondere bandensalons, hebben we ook veel gehoord en gezien op de **AEB Jahrestagung** in Tilburg, waarvoor we ons bestuurslid **Emy Thorissen** en haar Duitse collega's hartelijk danken. Een verslag hiervan is binnenkort op de website te lezen.

Vergeet verder niet de **agenda** goed te bekijken, want er staat de komende tijd weer veel moois te gebeuren!

Tot slot een warm welkom voor onze nieuwe leden: **Steven van Impe** en **Erik Pals** (die zich onderaan deze nieuwsbrief aan ons voorstelt).

Hartelijke groet,

Het bestuur

P.S. Heb je zelf een voorstel of een bijdrage voor de nieuwsbrief of wil je ons wijzen op een bijeenkomst, workshop/cursus of een interessante vacature? Stuur ons een berichtje via info@boekbandengenootschap.nl.

Een nieuwsbrief gemist? Ze staan allemaal op onze website.

In deze nieuwsbrief:

- In memoriam: Gisela Gerritsen-Geywitz (1934-2023)
- Excursie Kruisherenklooster Sint Agatha - 16 juni 2023
- Bezoek Museum Plantin-Moretus en de Collectie Kerssens
- In de wandelgangen
- In het rek: Conservation of Books
- Agenda
- Aankondiging Mmmonk school 2023
- Vacature
- Boekenwiel, vrij naar zeventiende-eeuws ontwerp
- Even voorstellen: Erik Pals
- Even voorstellen: Marijn de Valk
- Contact

In memoriam: Gisela Gerritsen-Geywitz (1934-2023)

Op 24 augustus is **Gisela Gerritsen-Geywitz** onverwacht overleden op 89-jarige leeftijd. Gisela was verbonden aan het Boekbandengenootschap sinds de stichting in 1984 en was lid van de werkgroep voor de terminologie van de beschrijving van de boekband waaruit *Kneep & Binding* voortkwam. Tevens was zij betrokken bij de publicatie *Leidraad bij het beschrijven van de boekband* (2002). Als historica was zij vooral bekend voor haar onderzoek naar het penwerk in Noordnederlandse handschriften en oude drukken dat resulteerde in het boek *Het Utrechts draakje en zijn entourage* (2017).

Op onze website is de tekst te vinden die **Anne Korteweg** op de uitvaart heeft uitgesproken, gevolgd door een korte herdenking van Gisela en haar band met Boekbandengenootschap door **André Geurts**.

Excursie Kruisherenklooster Sint Agatha - 16 juni 2023

Emy Thorissen

Op vrijdag **16 juni 2023** waren 22 leden van het Belgisch-Nederlands Boekbandengenootschap te gast in het **Klooster Sint Agatha** en bij kruisheer en boekbinder **Edgard Claes**.

In het Poortgebouw werden we hartelijk ontvangen met koffie/thee en ‘n goed vullende kloosterkoek. Alvorens de groep in tweeën werd gesplitst, werd er eerst een korte film over de geschiedenis van het klooster getoond en een toelichting gegeven over het Erfgoedcentrum Nederlands Kloosterleven. Voor de middag werden we rondgeleid in het klooster: de pandgang, de refter en de kerk.

Onder de bezielende leiding van **Johan Oosterman** bezichtigden we de expositie *Verborgen boekenpracht, de kloosterbibliotheek van Sint Agatha.* De tentoonstelling richtte zich op de boekcultuur van de Kruisheren van de Middeleeuwen tot heden.

Lees meer...

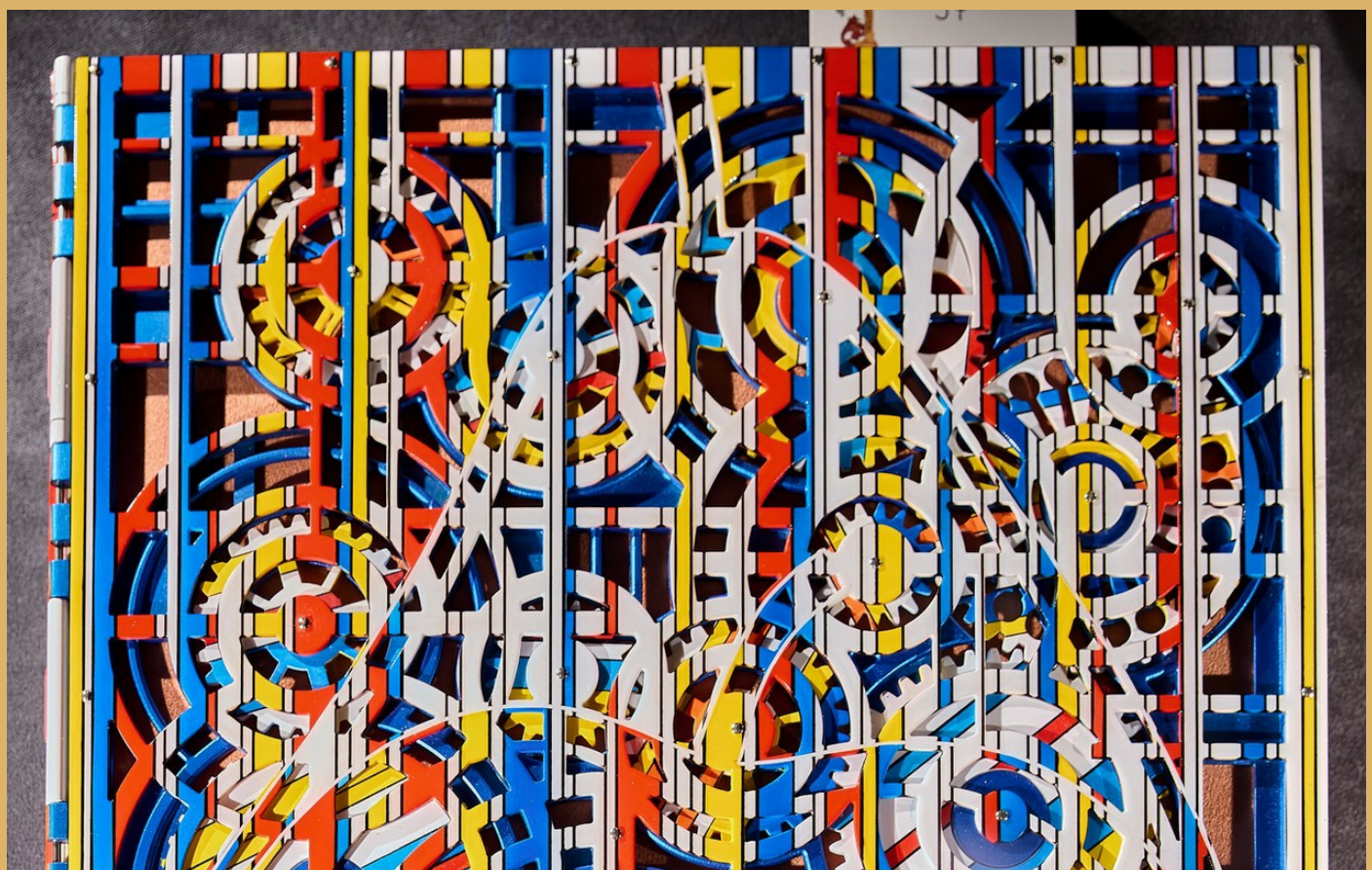

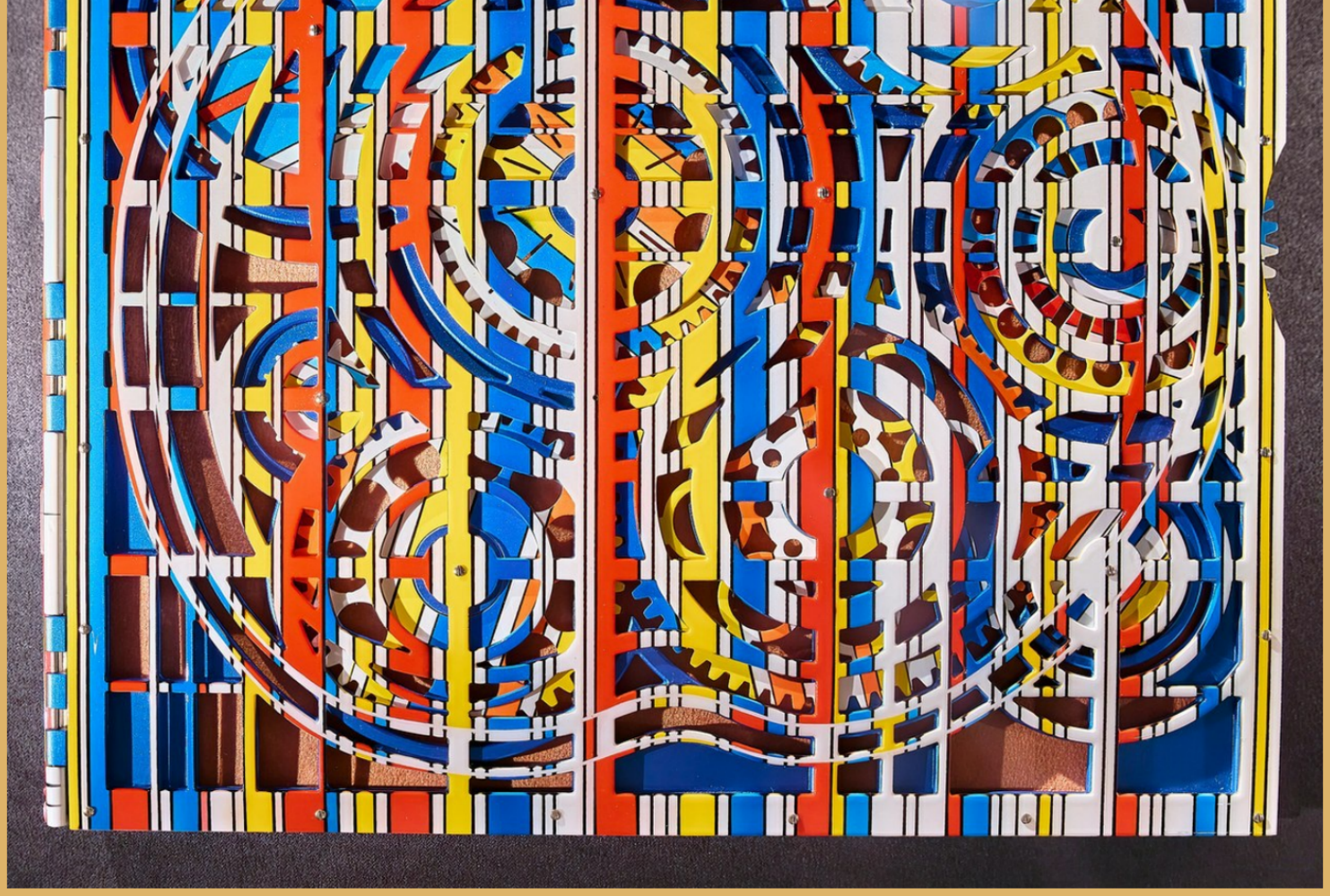

Foto's: Paul Slot, Klooster Sint Agatha.

Bezoek Museum Plantin-Moretus en de Collectie Kerssens

Daniël Ermens

Op vrijdag **15 september** bracht het Belgisch-Nederlands Boekbandengenootschap een dubbelbezoek aan Museum Plantin-Moretus en de Collectie Kerssens in Antwerpen. Op deze zonnige dag werden de 20 deelnemers verwend: naast een presentatie van conservator **Zanna Van Loon** over een boeiende selectie boekbanden uit de collectie van Museum Plantin-Moretus, toonde **Eddy Kerssens** ons enkele hoogtepunten uit zijn privé-collectie en kregen we een drukdemonstratie aangeboden door het museum, waar we vrij mochten rondwandelen.

Drukdemonstratie
Op de dag van ons bezoek lag er een 'specialleke' op de demonstratiedrukpers: een tweekleurendruk. De eerste drukgang in het blauw was al gedrukt. De tweede drukgang in het rood werd tijdens de demonstratie gedrukt. Enkele van de deelnemers kregen de kans om zelf de pers te bedienen.

Boekbanden uit de Collectie Kerssens
Eddy Kerssens woont op een steenworp afstand van Museum Plantin-Moretus. Dit maakte een duobezoek aan beide collecties mogelijk. Eddy had voor ons heel wat bijzondere boeken en banden uit zijn rijkelijk gevulde boekenkast gehaald en vertelde ons een boeiend verhaal over zijn woning en haar vroegere bewoners.

Wij bedanken Zanna Van Loon en Eddy Kerssens voor hun boeiende presentaties en hun gastvrijheid!

Zie meer...

Foto's: Daniël Ermens, Collectie Museum Plantin Moretus.

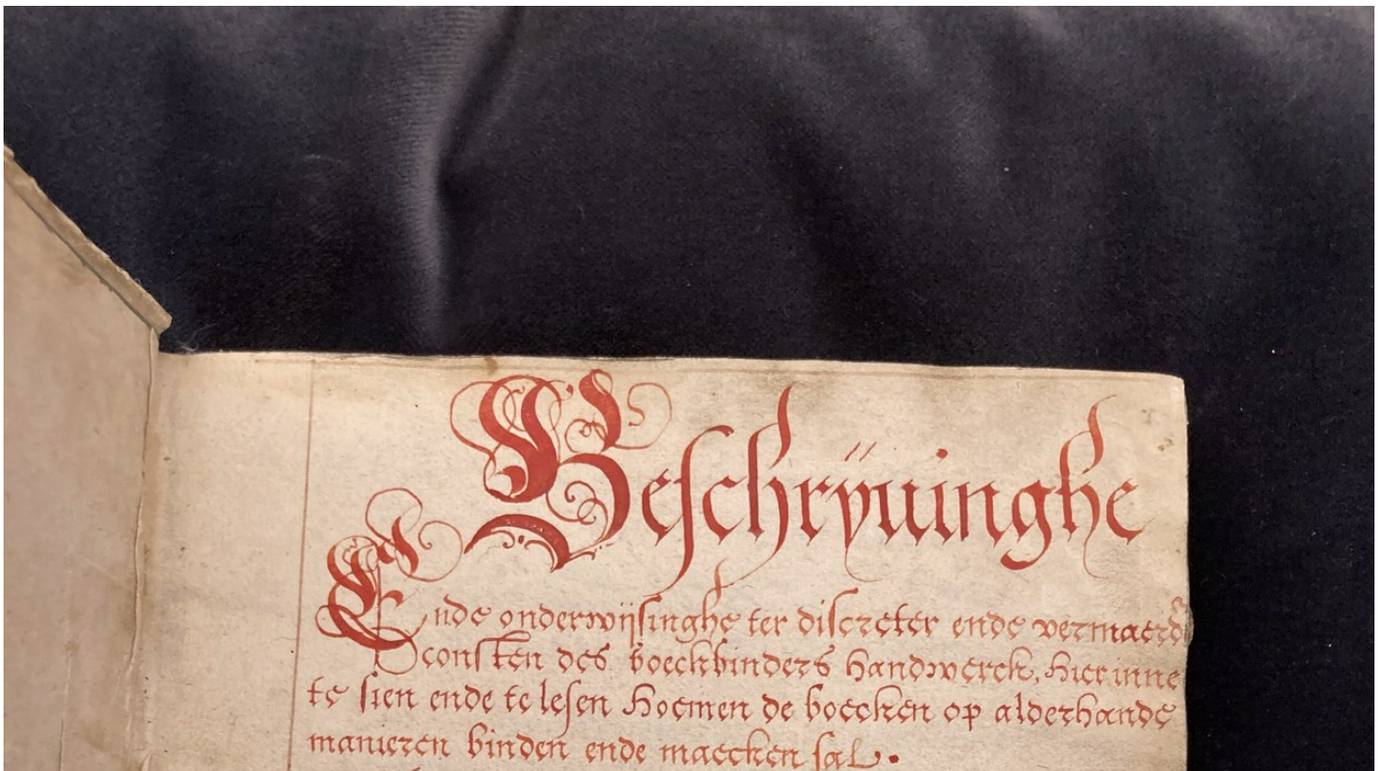

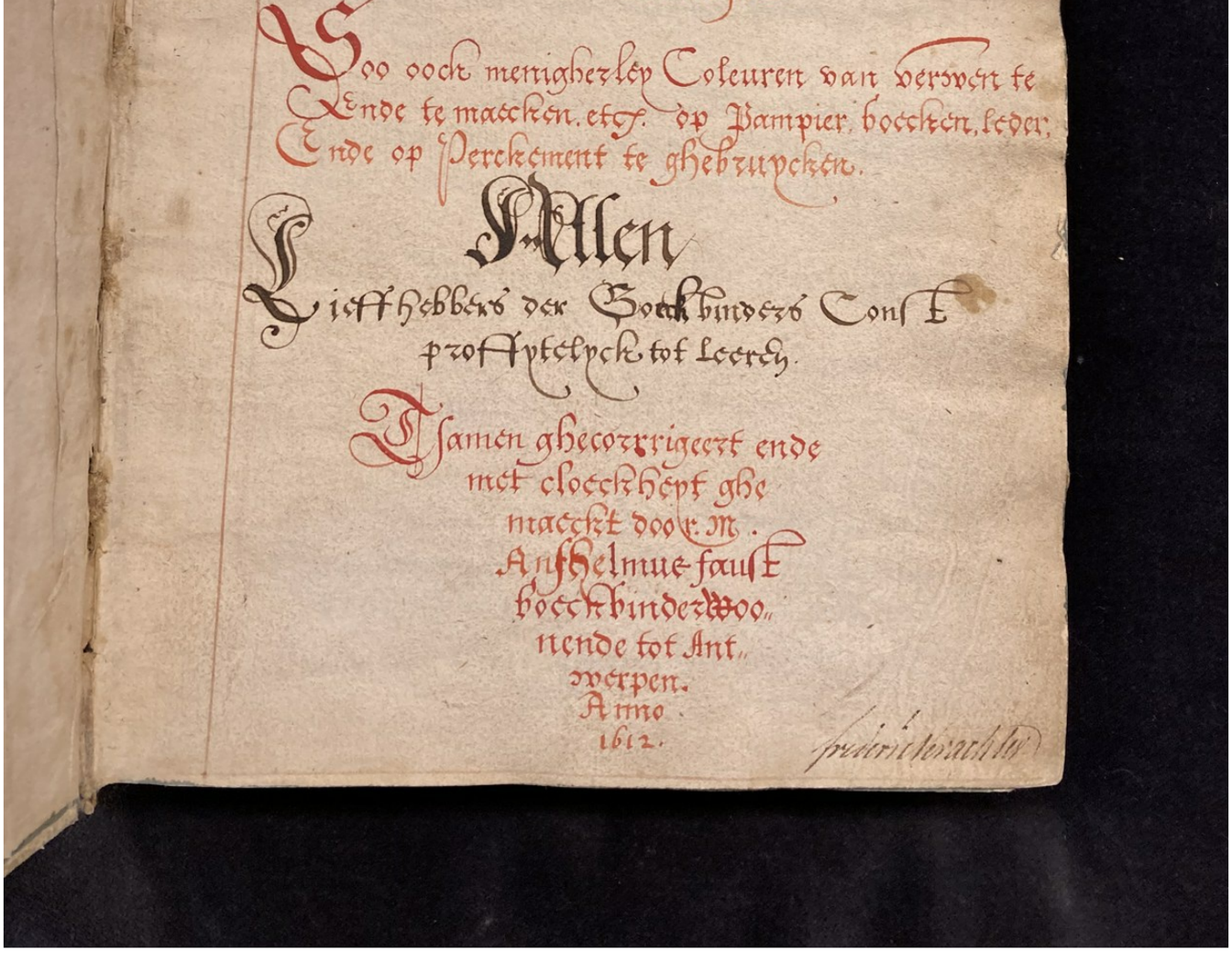

Foto: Jurjen Munk, Collectie Museum Plantin Moretus.

In de wandelgangen

- De nieuwe publicatie van **Marike van Roon**: Kijk mij! Geborduurde boekbanden 1585 - 1670. Te koop in de betere boekhandel.

- Twee artikelen over boekbanden door **Astrid Beckers** en **Herre de Vries** in het Jaarboek voor Nederlandse Boekgeschiedenis 2023.

- Terugkijken: Librije in Zutphen met **Herre de Vries** in *Langs de IJssel* via npostart.nl.

- Van 1 september tot 1 december 2023 onderzoekt conservator **Suzan Folkerts** als fellow van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde en de Bibliographical Society of America de middeleeuwse handschriftenproductie in Deventer. Zij schrijft hierover een serie blogs. Lees de eerste blog hier.

In het rek: Conservation of Books

Conservation of Books - Abigail Bainbridge (2023)

Astrid Beckers en Karin Cox

Recensie is gepubliceerd in Handboekbinden. Ambacht, kunst, techniek. Jaargang 16, nummer 3, 2023.

Conservation of Books werd begin dit jaar groots aangekondigd als zijnde hét boek over boekrestauratie en conservering. Alle kennis van 70 specialisten bijeengebracht onder de redactie van restaurator **Abigail Bainbridge**. Wie vol enthousiasme het boek wilde bestellen werd veelal in zijn enthousiasme getemperd door de prijs: € 215,00
(£ 190,00). Maar wat krijg je nu eigenlijk precies voor dat geld? Lees meer...

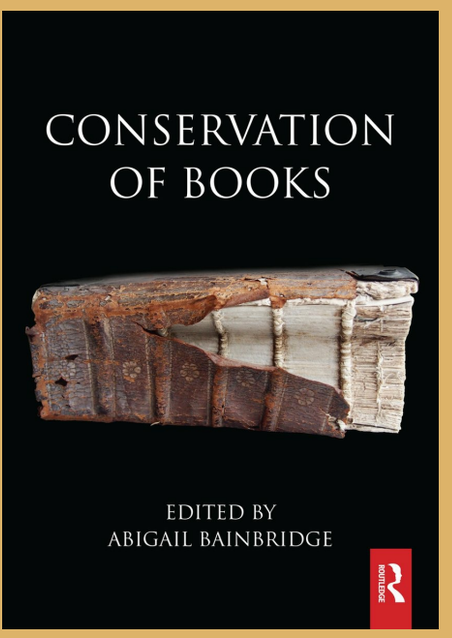

Agenda

Activiteiten van het Boekbandengenootschap

- **12 april** · ALV · Unversitaire Bibliotheken Leiden

Symposia, studiedagen en lezingen

- **2-3 november** · ERC Conference 2023: Written Heritage, New Challenges and Perspectives · European Research Centre for Book and Paper Conservation–Restoration
- **13 november** · Bijeenkomst Collegagroep handschriften · KBR · Brussel
- **17 november** · Tiele-symposium ‘Collectiviteit en coöperatie in het Nederlandse boekenvak van 1871 tot heden’ · KB · Den Haag
- **17 & 24 november, 1 december** · Mmmonk School 2023 (zie hieronder)
- **24 november** · 'Masterclass: 225 jaar collectiebehoud in de KB' · KB · Den Haag
- **6-8 december** · Object Lessons: Multimodal Analysis of Text Carriers Across Disciplines · Radboud Universiteit · Soeterbeeck

Tentoonstellingen in België en Nederland

- **22 september 2023 t/m 25 januari 2024** · 'Gordel van papier' over de opkomst van het gedrukte boek in Indonesië · Huis van het Boek · Den Haag
- **7 oktober** · 'De wereld ten toon: de atlassen van Blaeu' · Teylers Museum · Haarlem
- **3 november** · Themadag 'De toekomst van onze collecties: van latere zorg?' · CODA · Apeldoorn

Beurzen

- **4 & 5 november** · Boekambachtbeurs · Pieterskerk · Leiden

- **8 - 10 maart** · Maastricht Antiquarian Book and Print Fair · Sint Janskerk · Maastricht

Het programma van **2024** met festiviteiten rond het 40-jarig bestaan van het bandengenootschap wordt in de nieuwsbrief van januari bekend gemaakt.

Aankondiging Mmmonk school 2023

Mmmonk School pleit voor een holistische benadering van middeleeuwse boeken en wil helpen om schotten tussen disciplines op te heffen. In zes online sessies demonstreren experts de basics van hun specifieke discipline. Als voorbeeld worden Mmmonk-manuscripten gebruikt, maar ook andere manuscripten uit Vlaanderen en omstreken.

Programma

17 november (16u-18u CET)
Elaine Treharne (Stanford University): The human experience as an integral part of the history and identity of a book
Ann Kelders (KBR Royal Library Belgium): An Introduction to Polyphony Manuscripts in Medieval Flanders and Brabant

24 november (16u-18u CET)
Élodie Lévêque (Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne): An Introduction to Biocodicology - The material studies of medieval manuscripts
Thomas Falmagne (Goethe-Universität Frankfurt am Main): An Introduction to Medieval Cistercian Reading Culture

1 december (16u-18u CET)
Lisa Demets (Ghent University): An Introduction to Multilingual Manuscripts in Medieval Flanders
Jeroen Deploige and Wim Verbaal (Ghent University): ‘Spotlight on Mmmonk Research’: Medieval Reading Strategies - The Liber Floridus as a circular enclosure of creation, history and incarnation

Waar: Online
Prijs: Gratis
Voertaal: Engels
Programma en inschrijving: mmmonk.be
Organisatie: Openbare Bibliotheek Brugge & Henri Pirenne Institute voor Middeleeuwse Studies Universiteit Gent

Vacature

- **Hoofd fysieke collecties** · 1 FTE · TU Delft Library · Lees meer...

Boekenwiel, vrij naar zeventiende-eeuws ontwerp

Koen Van Hees

Boekenwielen of boekenmolens spreken tot de verbeelding van de boekenliefhebber. Aan de Academie Berchem Beeldende Kunsten leek het **Koen Van Hees**, student Meubel- en interieurontwerp, een uitdaging om zelf een boekenwiel te maken. Wij danken hem voor het beschikbaar stellen van zijn materiaal om het op onze website te delen.

lees meer...

Even voorstellen: Erik Pals

Ik ben **Erik Pals**. Als vijftienjarige heb ik een boekbinder aan het werk gezien en sindsdien wilde ik zelf ook boeken kunnen binden. Op een wat latere leeftijd ben ik begonnen aan een opleiding boekkunst aan de Academie beeldende kunsten in Berchem. Daar ben ik afgestudeerd in de specialisatiegraad 'goud op snede'. Ik heb een brede interesse in banden en bindwerk van middeleeuwen tot heden en bezit zelf enkele banden van de Antwerpse boekbinder Laurent Peeters. Momenteel doe ik een klein onderzoek naar *fore-edge painting*. Daarnaast zou ik in 2024 mijn werkje over goud op snede willen uitgeven.

Op foto ziet u het boek *Fables Choises* van Jean de La Fontaine. De binding is een K118 binding bekleed met paling (aal) leder, met een Byzantijnse bestekband.

Een digitale tentoonstelling van het afstudeerwerk van **Erik Pals** is te bekijken op de website van het Bandengenootschap.

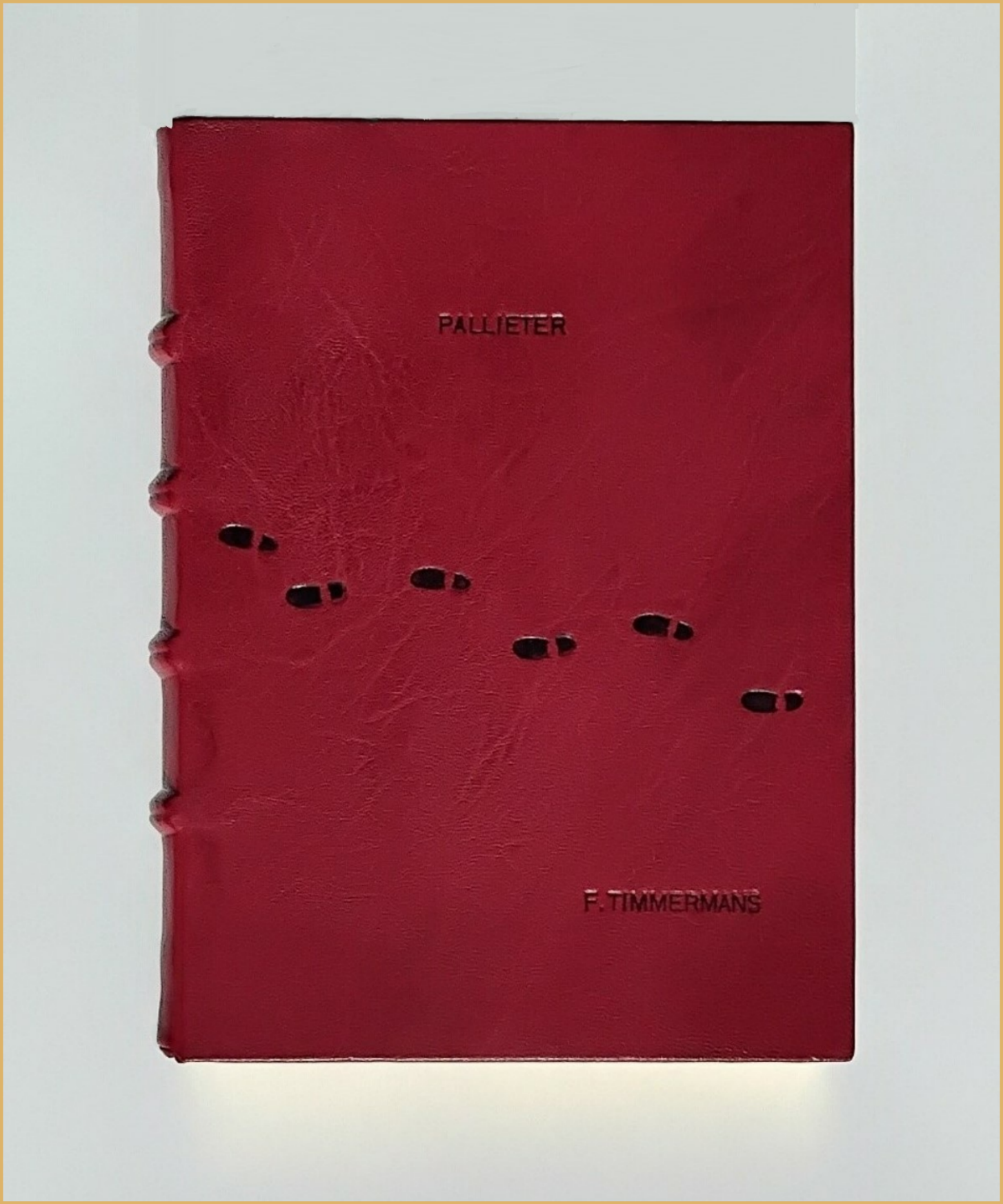

Even voorstellen: Marijn de Valk

Mijn naam is **Marijn de Valk** en ik ben zelfstandig boekrestaurator. Ik heb altijd geweten wat ik wilde: bezig zijn met boeken, met mijn handen, mijn hoofd, veel alleen zijn en omringd door mooie dingen. Na 35 jaar werk ik nog steeds met heel veel plezier en graaf mij nog altijd dieper in het vak in.

Omdat in 1987 de opleiding in Amsterdam niet begon toen ik klaar was met de middelbare school en de bibliotheekacademie, ben ik naar Gent gegaan waar toen het HICOREB nog bestond (voluit: het *Hoger Instituut voor de Conservatie en de Restauratie van het Boek*). Het was er flink aanpassen voor een Nederlands meisje, maar ik heb er een degelijke basis van het vak geleerd. De studenten moesten mee helpen om geld te verdienen voor de private opleiding door opdrachten uit te voeren voor bibliotheken en archieven, waardoor we stevig leerden doorwerken. Aan de andere kant waren er werkweken op hoog niveau met specialisten op het gebied van boekrestauratie uit het binnen- en buitenland. Tussendoor volgende ik de cursus codicologie bij prof. Derolez aan de universiteit.

Tijdens een van de werkweken, die ook open gesteld werden voor mensen van buiten de opleiding, leerde ik Elizabet Nijhoff Asser kennen. Zij introduceerde mij in de Nederlandse restauratiewereld en onder haar vleugels schreef ik mijn eindscriptie over de perkamenten banden van het Amsterdamse burgermeestersarchief. Het ging om meer dan 1.000 inventarisnummers. Een beetje veel, zeker om zonder computer al die boekbindtechnische details te analyseren. Ik heb er ook altijd een beetje onvoldaan gevoel aan over gehouden, namelijk dat ik er niet heb uitgehaald wat erin zat, maar het werk was een geweldige opstap voor mij in het vak. En vanaf toen dateert ook de liefde voor gebruiksbanden die vaak prachtig zijn in hun eenvoud.

Na mijn opleiding vond ik werk op het Zeeuws Archief (toen Rijksarchief in Zeeland) en sinds 1992 ben ik als zelfstandig boekrestaurator in Middelburg actief in Nederland en Vlaanderen. Ik vind het werk nog elke dag geweldig. De boeken zijn prachtig en hun eigenaren of beheerders zijn zonder uitzondering mensen met dezelfde belangstelling voor boeken als ik, van wie ik veel leer.

Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan een shortfilm en een artikel over de restauratie van drie 15de-eeuwse missalen waarvan er één een zeldzame zeemleren hulselband heeft. Ik vond tot nu toe nog maar één andere hulselband uit deze tijd in de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag. In de film zingt een professioneel koor de gezangen uit de missalen in een donkere kerk met kaarslicht. Het project werd gefinancierd door een ouder echtpaar, die mij ook dierbaar zijn geworden. Ook loopt er een project van prijsbanden uit Zeeuwse instellingen. Veel van deze prijsbandjes zijn uitgereikt in de Latijnse School in Middelburg, het pand waar ik woon en werk. Boven de deur staat de Latijnse tekst ‘Liberi et libri’ (boeken en kinderen), naar de uitspraak van Erasmus, die schreef’ aut liberi aut libri’ (óf boeken óf kinderen). Ik denk dat boekrestauraties altijd afgestemd moeten worden op het (toekomstige) gebruik van een boek, waarbij die boeken als object een dienende functie hebben. Waarbij wij zorg moeten dragen voor de boeken, die immers nog in de kast zullen staan als wij er niet meer zijn.

Contact

Voor het aanleveren van content of het aanmelden van evenementen, workshops/cursussen of vacatures voor deze nieuwsbrief kun je contact opnemen met ons communicatieteam (**Ilse Korthagen** en **Jurjen Munk**) via: info@boekbandengenootschap.nl.

Voor vragen aan het bestuur of om lid te worden van het Belgisch-Nederlands Boekbandengenootschap, kun je terecht bij **Astrid Beckers** via: secretaris@boekbandengenootschap.nl.

Bij vragen over financiële zaken en de contributie helpt **Jan Bosch** je graag verder via: penningmeester@boekbandengenootschap.nl.

Postadres:
Koninklijke Bibliotheek
Postbus 90407
2509 LK Den Haag

Website Facebook Twitter Instagram

Deze e-mail is verstuurd aan {{email}}.• Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich hier afmelden. • U kunt ook uw gegevens inzien en wijzigen. • Voor een goede ontvangst voegt u info@boekbandengenootschap.nl toe aan uw adresboek.

Laposta